

покриття додаткового податкового тиску у вигляді оподаткування інвестиційних ресурсів. На нашу думку, реалізація державою вказаного механізму економії на оподаткуванні витрат у сукупності з іншими позитивними тенденціями, що намітились у сфері господарських розрахунків промислових підприємств, має потенціал з точки зору зниження цін, збільшення рівня прибутків вітчизняних виробників та зниження вартості кредитування для бізнесу.

Література

1. Становлення середнього класу: домінанта національної стратегії України / Ін-т демографічних та соціальних досліджень НАНУ, Ін-т економіки і прогнозування НАНУ. — К.: Четверта хвиля, 2009. — 605 с.
2. Закон України Про Державний бюджет України на 2010 рік від 27.04.2010 № 2154-VI.

Стаття надійшла до редакції 12.05. 2010 р.

УДК 657.471.1.011.27

В. В. Ходзицька,

канд. екон. наук, доц., доцент кафедри обліку підприємницької діяльності,
«ДВНЗ» КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Статья рассматривает систему учета затрат на основании идеальных норм. Отличительная особенность этой системы — ориентация на рыночные условия и запросы потребителей, а также своевременное влияние на величину затрат.

Ключевые слова: идеальные затраты, калькуляция, принятие решений, система учета расходов.

The subject of this article is the system of the cost value calculation based on the perfect rates. The distinctive feature of this system is its market conditions and customer needs orientation as well as the opportune influence on the cost value.

Key words: common costs, calculation, decision making, cost accounting system.

Розглянуто систему обліку витрат на підставі ідеальних норм. Відмінна особливість цієї системи — орієнтація на ринкові умови і запити споживачів, а також своєчасний вплив на величину витрат.

Ключові слова: ідеальні витрати, калькулювання, прийняття рішень, система обліку витрат.

Під впливом конкуренції та фінансової кризи виробничі підприємства все більше відчують потребу в отриманні різноманітної внутрішньогосподарської інформації про господарські процеси. Цим пояснюється збільшення потреби в отриманні управлінських даних та контролінгу. Джерелом інформації для них слугують показники, отримані у процесі обліку витрат та доходу від реалізації продукції на підприємстві.

Побудова системи обліку витрат та доходу залежить від необхідної інформації для прийняття рішень та особливостей виробничого процесу.

Основними задачами обліку витрат для ефективного управління підприємством є:

- інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень;
- калькулювання для цілей ціноутворення;
- контроль економічної ефективності діяльності підприємства;
- вибір даних для підрахунку фінансового результату діяльності.

Для вибору оптимального з точки зору ефективності або забезпечення прибутку рішення необхідно мати інформацію про витрати, пов'язані з кожним альтернативним варіантом рішення.

Основне завдання виробничого обліку — це отримання інформації про витрати, які забезпечують поточне управління підприємством при оптимальній потужності.

Для вирішення основного завдання необхідні наступні основні управлінські кроки:

- визначення необхідних обсягів закупівель матеріальних ресурсів;
- встановлення максимальної граничної ціни на сировину та матеріали;
- прийняття рішення про закупівлю сировини чи її самостійне виробництво;
- прийняття інвестиційного рішення про оренду основних засобів чи їх придбання;
- визначення оптимального асортименту та кількості виробів виробництва;
- прийняття рішення про використання вільних потужностей;
- вибір ефективних каналів збуту;
- розрахунок точки беззбитковості.

— система виробничого обліку поділяє облік витрат за наступними напрямками:

- облік витрат за видами;
- облік витрат за місцями їх виникнення;
- облік витрат за носіями.

Для поточної оцінки результатів діяльності підприємства складають періодичний (щомісячний) розрахунок рентабельності на кожну одиницю продукції.

Під місцями виникнення витрат розуміють ділянки виробництва або виробничі цехи, які можливо виділити в самостійні об'єкти обліку. Облік за місцями виникнення дозволяє класифікувати та відображати витрати, що виникають у підрозділах підприємства та забезпечити:

— дієвий та всебічний контроль ефективності роботи підприємства;

— найдосконаліше розподілення непрямих витрат на одиницю продукції яке вкрай важливе для правильної калькуляції собівартості.

Місця виникнення витрат необхідно виділяти таким чином, щоб максимально спростити розподілення різних видів витрат за відповідними місцями їх виникнення.

На концентрованих місцях виникнення витрат простіше підрахувати відповідні види витрат та вести їх облік. Облік витрат за детальною класифікацією місць їх виникнення завжди потребує більших витрат часу та коштів, ніж при їх концентрації.

Проблеми, пов'язані з розподіленням непрямих витрат, можна вирішити відокремивши місця їх виникнення у кількох підрозділах одної структурної одиниці.

Місця виникнення витрат можливо класифікувати залежно від облікових процедур або від функцій, які виконуються.

Украй важливим є відокремлення місць виникнення витрат для вчасного обліку та прийняття управлінських рішень. С точки зору ефективності внутрішньогосподарського обліку головним є поділ витрат на два напрями:

- кінцеві місця виникнення витрат;
- попередні місця виникнення витрат.

В основних місцях виникнення витрати безпосередньо відносять на одиницю продукції у відповідності з розподілом.

Попередні місця виникнення витрат напряду не впливають на процес виробництва. Їх основне завдання забезпечити процес виробництва основних ділянок. Ці витрати неможливо віднести

безпосередньо на одиницю продукції. Спочатку їх розподіляють за основними місцями виникнення, а потім тільки на одиницю виробу чи замовлення. Виробничі підприємства можуть поділяти кінцеві та попередні місця виникнення витрат залежно від функцій, які вони виконують. Особливості такої класифікації визначаються специфікою підприємства та необхідною інформацією для прийняття рішень.

В умовах світової кризи нового важливого значення набуває облік витрат на основі заздалегідь визначених витрат. Прогнозування витрат здійснюється за наступними етапами:

- аналіз ринку продукції;
- прогнозування можливих цін та обсягів реалізації з урахуванням можливостей конкурентів;
- визначення рентабельності по кожному продукту;
- визначення оптимально можливих витрат;
- визначення ідеальних витрат, погоджених з керівництвом.

Підприємство повинно проводити низку заходів по економії витрат. Ідеальні витрати на продукцію повинні співпадати з оптимально можливими. Ідеальні витрати розраховують на основі повного калькулювання. При цьому необхідно оцінювати характер та співвідношення мінімізації витрат для двох складових:

- ідеальні витрати на одиницю виробу;
- повні витрати.

Особливу увагу кожне підприємство повинно приділяти невикористаним резервам зниження витрат. Ідеальні витрати на продукцію повинні співпадати з фактичними. В цьому випадку необхідно оцінити характер та співвідношення зниження витрат у розрізі їх видів: ідеальні витрати, які розраховуються на одиницю виробу та непрямі — у загальному обсязі.

Класифікація ідеальних витрат повинна забезпечувати співвідношення, яке відповідає бажанням покупців за даним виробом з вигодою від його використання. За допомогою графічного методу ідеальні витрати за кожним їх видом порівнюють з економічним ефектом від їх використання. Якщо витрати більше величини отриманого ефекту, необхідно терміново проводити низку заходів по їх мінімізації.

На кожній стадії управління за ідеальними нормами необхідно проводити попередній контроль витрат. У рамках цього контролю всі заходи, які впливають на розмір витрат виробництва, попередньо перевіряють з точки зору можливості

використання ідеальних норм. Для попереднього контролю бажано складати таблиці контролю витрат. У них має міститися найвагоміша інформація про фактори впливу на величину витрат, а також їх зміни залежно від використання інших видів сировини та матеріалів, обладнання. Ці таблиці мають особливе значення для їх деталізації по кожному виробу.

Обов'язковий процес поточного управління та контролю витрат здійснюється і після затвердження ідеальних норм витрат:

— порівняння фактичних та нормативних, перерахованих на фактичний обсяг витрат окремо за кожним центром витрат;

— оцінка розподілення витрат за різними частинами життєвого циклу виробу для з'ясування резервів мінімізації витрат та для контролю ефективності заходів по раціоналізації виробництва;

Основні проблеми, які виникають при використанні системи обліку витрат на основі ідеальних норм, пов'язані з високим ступенем невизначеності, пов'язаної з довгостроковим прогнозуванням. На жаль, з моменту розробки виробу до його постачання на споживачам (або зняття з виробництва) проходять роки. Тому, методика, що використовується для розрахунку ідеальних витрат, супроводжується значним ризиком похибки. Але цей момент не можна віднести до недоліку цих розрахунків. Аналогічні потреби виникають при використанні будь-яких інструментів стратегічного управлінського обліку.

Література

1. Управлінський і виробничий облік / Аткинсон Е.А., Банкер Р.Д., Каплан Р.С., Янг М.С.; (Пер. з англ. А.Д. Рахубовского; Д.А. Рахубовской; Под ред. А.Д. Рахубовского). — 3-тє вид. — М.; СПб.; К.; Вид. дім «Вільямс», 2005. — 878 с.
2. Управлінський і виробничий облік: навчальний комплекс для студентів вузів / Колін Друри: пер. з англ. В.Н. Єгорова. — 6-тє вид. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. — 1423 с.
3. Управлінський облік / Дон Р.Хенсен, Меріен М. Моуен, Небіл С. Еліас, Девід У. Сенков. Пер. з англ. 5-го канад. вид. О. Григораша, О. Рахубовського, Н. Краснік та ін.; Наук. ред. Н.М. Краснік. — К.: Міленіум, 2002. — 974 с.
4. *Сопун Т.* Управлінський облік / Пер. з англ. під керів. Н.Д. Еріашвілі. — М.: Аудит, Юніті, 1997. — 179 с.

5. Управлінський облік: Підручник. — 4-те вид. / Голов С.Ф. — К.: Лібра, 2008. — 704 с.
Стаття надійшла до редакції 12.05. 2010 р.